

การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

Community Enterprise Development as the Sufficent Economy

โดย

ชฎากาญจน์ เจริญรบ
พรศิริ กองนวด
แจ่มจันทร์ ทองภิรมย์
พนา รติมณพรวงศ์

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากเครือข่ายวิจัยภาคกลางตะวันออก
สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

พ.ศ. 2551

600251647

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ

246757

การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

Community Enterprise Development as the Sufficient Economy

โดย

ชฎากาญจน์ เจริญรบ

พรศิริ กองนวล

แจ่มจันทร์ ทองภิรมย์

พนา รติมณพรวงศ์

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากเครือข่ายวิจัยภาคกลางตะวันออก

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

พ.ศ. 2551

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับความร่วมมือจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สำนักงานเกษตรอำเภอ เทศบาลตำบลแหลมฟ้าผ่า อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ ในเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการวิจัย การให้ข้อมูล การศึกษาดูงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การร่วมประชาพิจารณ์ และผู้ทรงคุณวุฒิ ในการให้ข้อคิดเห็นถึงแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.สุภาพร มากแจ้ง รองอธิการบดี รองศาสตราจารย์ ดร.วิไล ตั้งจิตสมคิด ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยฯ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พรรณี แผงกุล ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยแบบมีส่วนร่วม คุณมนูญ สอนเกิด พัฒนาการจังหวัดระยอง คุณชาติชาย เหลืองเจริญ คณะกรรมการชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงบ้านจำรุง จังหวัดระยองจนทำให้ งานวิจัยสำเร็จได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

สุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ลักขณา บรรพกาญจน์ อธิการบดีที่กรุณาให้การสนับสนุนในการทำงานวิจัยในครั้งนี้

คณะผู้วิจัย

ธันวาคม 2552

หัวข้อวิจัย การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง
 ชื่อผู้วิจัย นางสาวชฎาภาณจน์ เจริญรบ
 นางสาวพรศิริ กองนวล
 นางสาวแจ่มจันทร์ ทองภิรมย์
 นายพนา รติมณพรงกุล
 สถาบัน มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
 ปีที่ทำเสร็จ 2552

บทคัดย่อ

246757

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง และเพื่อพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มประชากรที่ศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 7 กลุ่ม เลือกโดยใช้เขตพื้นที่การปกครองของอำเภอพระสมุทรเจดีย์ที่แบ่งออกเป็น 2 เทศบาล 4 องค์การบริหารส่วนตำบลและผู้เกี่ยวข้อง คือ เจ้าหน้าที่เกษตร ตัวแทนองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเทศบาลตำบลแหลมฟ้าผ่า กลุ่มแม่บ้านคลองพระราม กลุ่มแม่บ้านคลองสวน กลุ่มคลองยายหลี่ กลุ่มคู่สร้างคู่สม กลุ่มแม่บ้านคลองสวนพัฒนา กลุ่มพัฒนาอาชีพบ้านนาเกลือหมู่ 2 ซึ่งคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) กลุ่มละ 3 คน รวมทั้งสิ้น 21 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบประเมินกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตามตัวบ่งชี้ของแนวเศรษฐกิจพอเพียง แบบสัมภาษณ์แนวทางการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง แบบประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักปรัชญาของแนวเศรษฐกิจพอเพียง และแบบประเมินความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของแนวเศรษฐกิจพอเพียง การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการใช้หลักปรัชญาของแนวเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยการสนทนากลุ่ม (focus group) ผู้ร่วมสนทนา ได้แก่ ผู้แทนองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอพระสมุทรเจดีย์ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรอำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ และการประเมินกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตามตัวบ่งชี้ของแนวเศรษฐกิจพอเพียง โดยผู้รับผิดชอบกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ ศึกษาแนวทางการส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีวิธีการศึกษา 2 วิธี คือการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิโดยใช้แบบสัมภาษณ์แนวการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง และการสนทนากลุ่ม (focus group) ผู้ร่วมสนทนา ได้แก่ ผู้ปฏิบัติงานด้านวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ และดำเนินการการพัฒนา

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง โดยการศึกษากลุ่มที่มีการดำเนินการประสบความสำเร็จ และนำสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไปศึกษาดูงาน และ การอบรมให้ความรู้ ในเรื่องความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของแนวเศรษฐกิจพอเพียง และจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มในการนำแนวเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ การจัดการ ปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาของกลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสังเคราะห์เนื้อหา (Synthesis Analysis) และหาค่าสถิติพื้นฐาน (Mean, Standard Deviation) ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบสอบถาม

สรุปผล

1. ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการใช้หลักปรัชญาของแนวเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า

1.1 สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเห็นความสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการนำมาใช้ในวิสาหกิจชุมชน ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในที่ใช้ในการคัดเลือกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

1.2 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจะประสบความสำเร็จได้นั้นต้องเริ่มดำเนินการแบบค่อยเป็นค่อยไปโดยเริ่มจากการประกอบอาชีพเพียงเพื่อให้เกิดผลผลิตที่สนองต่อความต้องการพื้นฐานของครอบครัว ลดรายจ่ายในครอบครัวและระดับชุมชน

1.3 ปัจจัยที่ทำให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ประสบผลสำเร็จได้แก่ ความสามัคคีของสมาชิกที่ต้องร่วมมือกัน สมาชิกต้องมีความซื่อสัตย์ และมีการเรียนรู้จากเครือข่าย

2. กลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ มีผลการปฏิบัติตามตัวบ่งชี้ของแนวเศรษฐกิจพอเพียง มีกิจกรรมตามตัวชี้วัดน้อยที่สุด ได้แก่ การลดรายจ่าย การประหยัด ส่วนตัวชี้วัดที่มีการดำเนินการเพียงรายการเดียวคือ ด้านการเรียนรู้คือชุมชนมีการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน ขาดการสืบทอดและใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ชุมชนใช้วัตถุดิบอย่างยั่งยืนในการประกอบอาชีพ และขาดในเรื่อง ชุมชน “รู้จักสามัคคี” และทุกกลุ่มวิสาหกิจไม่ปรากฏรายการครัวเรือนมีการออมทรัพย์ และชุมชนปลูกต้นไม้ร่มรื่น เป็นหมู่บ้านน่าอยู่

3. รูปแบบการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ควรประกอบด้วยขั้นตอนคือ ขั้นตอนที่ 1 เรียนรู้สู่การปฏิบัติระดับบุคคล ขั้นตอนที่ 2 ขยับเคลื่อนโดยกระบวนการกลุ่ม ขั้นตอนที่ 3 ประเมินและปรับปรุงพัฒนา

4. ผลการพัฒนาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ประชาชนในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก และสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความคิดเห็นต่อความสำคัญของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก

Theses Title Community Enterprise Development as the Sufficient Economy
Researcher Miss.Chadakarn Charoenrob
 Miss.Pornsiri Kongnual
 Miss.Chamchun Tongpirom
 Mr.Pana Ratimonpornkul
Institute Dhonburi Rajabhat University
Year 2009

Abstract

246757

This research aimed to find the pattern of community enterprise promotion and development as the Sufficient Economy Philosophy Principle (SEPP) and to develop the community enterprise groups as SEPP. The population in this research were 7 community enterprise groups in Ampoe Pra Samut Jedi , Samutprakarn ; from 2 municipalities and 4 local administrative organizations. They were agricultural officials, local administrative organization representatives and only 3 members of the following housewife groups : Lam Fah Pah district municipality, Klong Pra Ram, Klong Suan , Klong Yai Lee, Koo Sang - Koo Som, Klong Suan Pattana, and Ban Na Klua vocational developing group (Moo 2) were used in this study by purposive sampling technique.

The instruments were the evaluation forms about community enterprise group using the indicators of SEPP, the interview form about the trend to promote the community enterprise as SEPP, the critics evaluation form about SEPP, and the comprehensive test about the knowledge and the application of SEPP.

The basic data collection was conducted by focus group technique ; interviewed by the representatives from Pra Samut Jedi agriculture promotional officials and local administrative organization. Meanwhile the community enterprise group evaluation was made by the official who took responsible for Pra Samut Jedi enterprise group. And the trend to promote the community enterprise group as SEPP was carried out by interviewing the experienced persons /experts using the interview form and gathering all details from the focus group which was composed of the related experts in promoting and developing Pra Samut Jedi community enterprise group. Then those had to

be developed totally by field trip , training about SEPP, holding the knowledge management how to apply the principle to utilize and solve their problems in the community enterprise group.

The data were analyzed by content analysis , synthesis analysis and arithmetic analysis in terms of mean and standard deviation in order to find the fundamental statistic.

The findings were

1. The following basic data about the application of SEPP in Pra Samut Jedi community enterprise group were :
 - 1.1 the members' opinions toward SEPP were positive and they realized how important the principle could develop their community enterprise group and be the base of the group selection.
 - 1.2 The success of community enterprise group depended on gradual proceeding and responded their household needs and also lessened both family and community expense.
 - 1.3 The main factors effected the success of community enterprise group were the unity that all members had to co-operate, the honesty and the learning from their network.
2. The two least – acting activities followed the indicators were the expense reduction and the saving money. The only one activity of each indicator the community did composed of the learning of group members about SEPP in their daily life, lacking of local wisdom transference and usage, using the local raw materials enduringly in their earn of living and lacking of group – unity learning while all those groups lacked of household money saving, and shady plant – growing for their livable villages.
3. The pattern of promotion and development should be consisted of 3 steps : learning by doing individually, propelling group process and evaluating for developing.
4. The results after those developing activities were high level of knowledge about SEPP and positive attitude towards SEPP was high too.

สารบัญ

บทที่		หน้า
	บทคัดย่อ	ก
	Abstract	ค
1	บทนำ	1
	ความสำคัญและความเป็นมา	1
	วัตถุประสงค์การวิจัย	3
	ขอบเขตการวิจัย	3
	กรอบแนวความคิดของ โครงการวิจัย	4
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจชุมชน	5
	ความหมายของวิสาหกิจชุมชน	5
	องค์ประกอบของวิสาหกิจชุมชน	5
	รูปแบบของวิสาหกิจชุมชน	6
	แนวคิดเศรษฐกิจชุมชน	6
	แนวทางและบทบาทในการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน	7
	ระดับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน	9
	กระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน	11
	สาระสำคัญของพระราชบัญญัติส่งเสริม	
	วิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548	14
	แนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	17
	การวิเคราะห์ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง	19
	เศรษฐกิจพอเพียงกับทฤษฎีใหม่ตามแนว	
	พระราชดำริ	23
	ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพัฒนา	24
	ขบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง	28
	การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงระดับเกษตรกร	30
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	33
	สรุปงานวิจัยเศรษฐกิจพอเพียงในระบบการศึกษา	33
	สรุปงานวิจัยเศรษฐกิจพอเพียงในระบบอุตสาหกรรม	35
	สรุปงานวิจัยเศรษฐกิจพอเพียงในระบบเทคโนโลยี	

	สารสนเทศและนิเทศศาสตร์	38
	ผลการสังเคราะห์สรุปองค์ความรู้	40
	สรุปงานวิจัยเศรษฐกิจพอเพียงในระบบสุขภาพ	42
	สรุปผลการสังเคราะห์งานวิจัยระบบสุขภาพ	45
	สรุปงานวิจัยเศรษฐกิจพอเพียงในระบบการจัดการ	
	ทรัพยากรและการจัดการฟาร์ม	46
	ด้านการจัดการฟาร์ม	50
	การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน	52
3	วิธีดำเนินการ	57
	ประชากรที่ศึกษา	57
	เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	57
	วิธีดำเนินการ	57
	การวิเคราะห์ข้อมูล	58
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	59
	ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการใช้หลัก	59
	ปรัชญาของแนวแนวเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่ม	
	วิสาหกิจชุมชน	
	ตอนที่ 2 ผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริม	62
	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจ	
	พอเพียง	
	ตอนที่ 3 ผลการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนตามแนว	68
5	สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	71
	สรุปผล	72
	อภิปรายผล	77
	ข้อเสนอแนะ	82
	บรรณานุกรม	84
	ภาคผนวก	
	ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	86
	ภาคผนวก ข ข้อมูลเกี่ยวกับบ้านจำรุง	91
	ภาคผนวก ค ภาพกิจกรรม	99
	ภาคผนวก ง คณะผู้วิจัย	107

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงหลักคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	26
2	แสดงกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชนที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	62
3	แสดงค่าสถิติพื้นฐานเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	68
4	แสดงค่าสถิติพื้นฐานความคิดเห็นต่อความสำคัญของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	70
5	แสดงกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชนที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	74

สารบัญแผนภูมิ

ตารางที่		หน้า
1	แสดงหลักแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	17
2	กรอบแนวคิดเชิงระบบเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	21
3	ความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชน	32